

VIERING VAN DE ZONDAG IN DE MARANATHAKERK

zondag 19 augustus 2018, 13^e na Pinksteren, in de zomer

Spreuken

De zomertijd is een mooie tijd om eens een ander bijbelboek te lezen. Ik koos ervoor om op drie achtereenvolgende zondagen woorden te laten horen uit het bijbelboek Spreuken. Vandaag klinken de laatste elf spreuken uit hoofdstuk 15.

Op zondag 5 augustus (gezamenlijke dienst in de Maranathakerk) klonken de eerste elf. En op zondag 12 augustus de middelste elf (in de Bergkerk).

Slinger van wijsheid

Bij de beide vorige diensten over Spreuken heb ik aan mensen gevraagd of ze zelf ook een spreuk hebben, een tegeltjeswijsheid of een levensmotto. Van alle kaartjes samen wordt een 'wijsheidsslinger' gemaakt, die op de startzondag in de Bergkerk komt te hangen.

Lezing: Spreuken 15: 23-33 (Nieuwe Bijbelvertaling 2004)

Zingen: lied 849, Zoek de wegen van de wijsheid

Lezing: Markus 7: 31-37 (Naardense Bijbel)

Lieve mensen,

opnieuw neem ik u mee
het Spreukenboek in: we hoorden elf wijsheden.
Er zitten spreuken bij, die op een
scheurkalender niet zouden misstaan:
'De juiste woorden
op de juiste tijd –
hoe voortreffelijk is dat',
'Bescheidenheid gaat aan eerbetoon vooraf'.
Of die spreuk over de rechtvaardige die nadenkt
voor zij of hij antwoord geeft.
Of die over hoe een goed bericht het lichaam verkwikt.
De Naardense Bijbel vertaalt daar:
het horen van iets goeds
laat het gebeente
gedijen.
Je voelt het mee.

Spreuk op spreuk gestapeld.
In het Hebreeuws, de taal waarin we ze in het Oude Testament vinden,
hoor je meer dan in het Nederlands,
dat in die spreuken ritme zit,
tadam tadam...
Iemand zei:
het klinkt als blaasmuziek in de buitenlucht,
als een fanfare, zeg ik dan maar,
en je kunt er zo achteraan,
je kunt zo meelopen.

Loop maar mee in de fanfare.

Spreuken doen een wereld oplichten die
goed is en rechtvaardig, waar mensen vriendelijk zijn en oprecht,
en wij kunnen achter die muziek aan – met de muziek mee in Gods fanfare.
Achter de muziek aan
naar een land waar het goed wonen is – voor iedereen.

Waarbij we hier en nu
naar mijn idee ook moeten zeggen,
dat er in het Spreukenboek (om in de muzikale beeldspraak te blijven)
ook valse noten zitten:
spreuken over het slaan van kinderen,
als opvoedkundig principe,
de manier waarop hier en daar over vrouwen en
ook over mannen gesproken wordt -
we nemen niet alles over, kunnen dat niet,
niet alle spreuken zijn het waard om na te volgen...
Het lijkt mij dat waar we telkens weer berichten horen
over kindermishandeling en over misbruik, over het wegstoppen ervan,
dat sommige spreuken er zijn om tegen te spreken -
en je verstand te gebruiken.

(...)

Het grootste deel van het Spreukenboek
bestaat uit losse spreuken,
waarbij je niet ziet wat het verband
van de ene spreuk is
met de andere.

Het grotere verband
wordt geschetst in de eerste negen hoofdstukken
van het boek.
In die hoofdstukken
wordt de wijsheid getekend als een persoon,
als een vrouw, als Vrouwe Wijsheid,
Chokmah in het Hebreeuws,
Sofia in het Grieks,
Sofie zouden wij zeggen.
Zo komt ze onze wereld binnen.

En deze Vrouwe Wijsheid (zúster Wijsheid, zongen we in lied 849)
verheft haar stem, ze staat bij het kruispunt van de wegen,
bij de poorten van de stad, bij de ingang,
bij de toegangswegen,
bij de landsgrenzen, aan de randen van Europa.
Ze woont bij Beraad (vertelt Spreuken 8)
en is te vinden als gezellin
van Overpeinzing.
Ze roept op de pleinen, ze is op *straat* te vinden.
Ze is niet elitair,
het gaat haar niet om opleiding en diploma's,
ze is meer praktische wijsheid,

het gaat haar om het leven,
om het leven als mens en medemens,
om het leven samen met anderen.

Vrouwe Wijsheid roept:
en zo hebben we allemaal een roeping.
Ze bepaalt ons bij onze roeping tot mens-zijn,
roept ons op om mens te worden,
menselijk te handelen.

Zo roept ze ons
in de spreuken van vandaag op
tot eerlijkheid,
het spreken van een goed woord,
tot zwijgen als dat er niet is,
tot beschermen van wie kwetsbaar zijn.

(...)
In die eerste negen hoofdstukken van het Spreukenboek,
wordt telkens het belang benadrukt
van luisteren, van horen.
Vrouwe Wijsheid is de roepende.
Ze onthult wat voor God
van waarde is,
ze houdt de hoop levend op een goede toekomst,
een wereld anders, een wereld omgekeerd,
recht zal op aarde geschieden,
het kan, zegt ze, met de nodige opgewektheid
en met een positieve blik.
Luister dus,
hoor,
spits je oren.
Wijsheid begint met horen. Dat is in het Spreukenboek een refrein.
Wijsheid begint met luisteren.
Luisteren naar de lessen van het leven.
Naar vrouwe Wijsheid.
Luisteren naar wie je voorgingen.
Open je oren om te horen.

En daar ráákt het Spreukenboek aan het verhaal van Marcus.
Aan dat verhaal over de dove
die weer gaat horen.
Ook in dat verhaal wordt
een dikke streep gezet
onder het belang van horen, van je oren open zetten voor het Evangelie,
voor het goede nieuws van het Koninkrijk.

Horen...
Luisteren...
In een dagboek van Henri Nouwen,
priester, hoogleraar, pastor, werkend en samenlevend
met mensen met een verstandelijke beperking,

hij overleed in 1996, las ik de omschrijving van luisteren als geestelijke gastvrijheid.
Met de mens als een soort van herberg, welkom heten,
ontvangen, openstaan.

Luisteren, zegt Henri Nouwen, betekent
dat je alle aandacht voor de ander hebt en die ander opneemt in jouw bestaan.
Geestelijke gastvrijheid, je maakt ruimte in je hart,
opent je voor die ander, biedt de ander vriendschap aan.
Luisteren, horen is veel meer dan aanhoren en verder gaan.

Die geestelijke gastvrijheid zie je terug
in de manier waarop
Jezus luistert naar de dove man,
hij biedt hem vriendschap aan,
welkom, aanvaarding.
Met alle aandacht voor de ander
is hij daar.
Met alle tijd.
Zich verdiepend in de wereld van de ander,
de taal van de ander zoekend.
Jezus gaat ons in luisteren voor.

Jezus ontmoet deze dove medemens
in Tienstad.
Zo noemt de Naardense bijbel deze regio, Tienstad.
Het gebied van de Dekapolis, zo zeggen andere vertalingen het.
Wat inderdaad letterlijk betekent: tienstad,
het is het verbond van tien niet-joodse steden in Syrië gebouwd
na de veroveringen door Alexander de Grote.
Steden, waar mensen van overal vandaan woonden...
Verschillende talen zullen er gesproken zijn,
verschillende godsdiensten aangehangen,
verschillende culturen bijeen.
Een soort Den Haag dus.

En Jezus zoekt de ontmoeting.

En misschien is dat wel het wonder in dit wonderverhaal:
mensen die niet langs elkaar heen leven, maar
geestelijke gastvrijheid betonen, ontmoeting zoeken.
Jezus doet de poging zich in te leven in die ander,
zijn taal te spreken.
De taal van de dove. Want het is **gebarentaal**,
wat Jezus doet – wat hij spreekt...
En ook de vrienden van de dove mens
(en wie zegt dat er geen vriendinnen bij waren),
die hem bij Jezus brengen –
ook die spreken al gebarentaal.

Ze vragen Jezus
hun dove vriend **de hand op te leggen**.
Hem goed te doen,

te zegenen.

En Jezus
gaat verder in die taal.

Hij neemt de man apart
oogcontact maakt hij,
een gesprek van één op één,
geen afleiding.

Hij steekt de **vingers in de oren**
van de man. Werpt ze in zijn oren.
Want daar gaat het om:
om die oren.

Jezus **spuugt**.
Dat klinkt ons onsmakelijk in de oren.
Maar toen zag men
spuug, speeksel,
als leven gevend, genezend.

En met dat spuug **raakt hij**
de tong aan.
Want daar gaat het om,
dat die tong soepel wordt,
los wordt.
Hij zit nu vast...

Jezus **ziet op naar de hemel**.
Hij heeft de genezing niet in de broekzak zitten,
hangt niet de wonderdoener uit, weet zich mens van God,
samen met die ander levend voor Gods aangezicht,
hij bidt op een manier die de dove kan zien,
kan meemaken of ook meedoen.

De kracht van gebarentaal,
een arm om je heen,
een aai, een zoen,
een hand, een zwaai,
de duim omhoog.

En dan **zucht** Jezus
(en dat is meer dan gebarentaal,
dat is voelbaar):
adem langs je gezicht,
lucht,
hier wordt een mens
moed ingeblazen...
Adem, levensadem, levensgeest,
een nieuwe schepping,
hier wordt het Pinksteren...

En tot slot
spreekt hij één woord:
Effatha.
Als je dat rustig zegt,
is het af te lezen aan je lippen.
Liplezend kan de dove hem volgen.
Bij de 'a' aan het eind
staat je mond open.
Ga open, wordt geopend,
betekent het.
Open je ogen, open je oren, open je hart
voor de levengevende woorden van de Eeuwige.

Effatha...
Een enkel woord, haast als een krachtterm.
Het klinkt met zo'n kracht alsof er een graf geopend moet worden.
Want zo moeilijk kan het zijn,
luisteren, aandacht, horen, open oren, een open mind.
Vrouwe Wijsheid en Jezus
staan hand in hand als ze het belang ervan
telkens weer benadrukken.

Ontzag voor de Ene noemt het Spreukenboek het ook, dat hóren, dat ópen staan,
die geestelijke gastvrijheid.
Leven vanuit eerbied, vanuit verwondering.
Vanuit het visioen dat die Ene ons voor ogen tekent,
het visioen van een wereld, waar alle mensen veilig wonen kunnen.
Leven met respect, zoals Aretha Franklin, die deze week overleed, het zong.
Respect voor ieder mens onder de zon, respect, gezongen
met pauzes tussen de letters, om het stevig neer te zetten, te benadrukken.
Want zo belangrijk is het: wijsheid begint ermee!
Begint er *telkens weer* mee.

Levenslang leren.
Permanente educatie.
En het dan ook telkens weer doen en proberen
in huis en op straat (wijsheid is niet elitair),
in de politiek, op je werk, in de kerk,
vertalen naar levenskunst en samenleefkunst,
want wijsheid is praktijk.
Menzijn, medemenszijn, voor Gods aangezicht, samen op de aarde.

In het fries kun je zeggen dat je wiis met iemand bent.
Ik bin sa wiis mei dy.
Ik ben heel wijs met jou.
Ik weet eigenlijk niet of het goed nederlands is om het zo te zeggen
Maar het vertelt wel wat wijsheid is.
Met liefde en met trouw
omgaan met elkaar.
Amen.